

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

משנה ראש השנה פרק ב:ח-ט

דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו, שבהן מראה את ההדיוטות, ואומר: הכזה ראית, או כזה?

מעשה שבאו שנים ואמרו: ראינוהו שחרית במזרח, וערבית במערב.
אמר רבי יוחנן בן נורי: עדי שקר הם!
כשבאו ליבנה קיבלן רבן גמליאל.

ועוד באו שנים ואמרו: ראינוהו בזמנו, ובליל עבורו לא נראה.
וקבלן רבן גמליאל.

אמר רבי דוסא בן הרכינס: עדי שקר הן! היאך מעידים על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה?!
אמר לו ר' יהושע: רואה אני את דבריך.

שלח לו רבן גמליאל: גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונך!

הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר.
אמר לו:

יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי,
שנאמר (ויקרא כ"ג): "אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אתם" –
בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו.

בא לו אצל רבי דוסא בן הרכינס.

אמר לו:

אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל, צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו,

שנאמר (שמות כ"ד): "ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל" –
ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים?

אלא ללמד שכל שלשה ושלושה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו של משה.

נטל מקלו ומעותיו בידו, והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו.

עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו.

אמר לו:

בוא בשלום, רבי ותלמידי –

רבי – בחכמה; ותלמידי – שקבלת דברי.

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

בכורות לו.

רבי צדוק הוה ליה בוכרא.
 רמא ליה שערי בסלי [נסריה כייילי ערובה ערבה קלופה].
 בהדי דקאכיל, איבזע שיפתייה.
 אתא לקמיה דרבי יהושע. אמר ליה: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ?
 אמר לו רבי יהושע: הן.
 אתא לקמיה דרבן גמליאל. אמר ליה: חילקנו בין חבר לעם הארץ?
 אמר ליה רבן גמליאל: לא.
 אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי הן?
 אמר לו: המתן עד שיעלו בעלי תריסין לבית המדרש.
 כיון שנכנסו לבית המדרש, עמד השואל ושאל: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ?
 א"ל רבי יהושע: לאו.
 א"ל רבן גמליאל: והלא משמך אמרו לי הן! יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!
 עמד רבי יהושע על רגליו ואמר:
 היאך אעשה?
 אילמלי אני חי והוא מת - יכול החי להכחיש את המת.
 עכשיו שאני חי והוא חי, היאך חי יכול להכחיש את החי?
 והיה ר"ג עומד ודורש, ור' יהושע עומד על רגליו, עד שרינו כל העם ואמרו לחוצפית המתורגמן: עמוד!
 ועמד.

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

ברכות כז: - כח.

תנו רבנן:

מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע.

אמר לו: תפלת ערבית - רשות או חובה?

אמר ליה: רשות.

בא לפני רבן גמליאל.

אמר לו: תפלת ערבית - רשות או חובה?

אמר לו: חובה.

אמר לו: והלא רבי יהושע אמר לי רשות!

אמר לו: המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש.

כשכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל: תפלת ערבית - רשות או חובה?

אמר לו רבן גמליאל: חובה.

אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שחולק בדבר זה?

אמר ליה רבי יהושע: לאו.

אמר לו: והלא משמך אמרו לי רשות!

אמר ליה: יהושע, עמוד על רגליך ויעידו בך!

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר:

אלמלא אני חי והוא מת - יכול החי להכחיש את המת,

ועכשיו שאני חי והוא חי - היאך יכול החי להכחיש את החי?

היה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרננו כל העם

ואמרו לחוצפית התורגמן: עמוד! ועמד.

אמרי:

עד כמה נצעריה וניזיל?

בראש השנה אשתקד - צעריה;

בבכורות במעשה דרבי צדוק - צעריה;

הכא נמי - צעריה;

תא ונעבריה!

מאן נוקים ליה?

נוקמיה לרבי יהושע?

בעל מעשה הוא;

נוקמיה לרבי עקיבא?

דילמא עניש ליה,

דלית ליה זכות אבות;

אלא

נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה,

דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא.

הוא חכם - דאי מקשי ליה מפרק ליה;

והוא עשיר - דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר, אף הוא אזל ופלח;

והוא עשירי לעזרא - דאית ליה זכות אבות,

ולא מצי עניש ליה.

אתו ואמרו ליה: ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא?

אמר להו: איזיל ואימליך באינשי ביתי.

אזל ואמליך בדביתהו.

אמרה ליה: דלמא מעברין לך?

אמר לה: [לשתמש אינש] יומא חדא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר.

אמרה ליה: לית לך חיורתא!

ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה. אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חיורתא.

היינו דקאמר רבי אלעזר בן עזריה: "הרי אני כבן שבעים שנה" - ולא בן שבעים שנה.

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

תנא:

אותו היום סלקוהו לשומר הפתח, ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס,
שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר:
כל תלמיד שאין תוכו כברו - לא יכנס לבית המדרש.

ההוא יומא אתוספו כמה ספסלי.

אמר רבי יוחנן:

פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן:

חד אמר: אתוספו ארבע מאה ספסלי;

וחד אמר: שבע מאה ספסלי.

הוה קא חלשא דעתיה דרבן גמליאל.

אמר: דלמא חס ושלום מנעתי תורה מישראל!

אחזו ליה בחלמיה חצבי חיורי דמליין קטמא.

ולא היא - ההיא ליתובי דעתיה הוא דאחזו ליה.

תנא:

עדיית בו ביום נשנית.

וכל היכא דאמרינן "בו ביום" - ההוא יומא הוה.

ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בבית המדרש שלא פירשוה.

ואף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת,

דתנן:

בו ביום

בא יהודה גר עמוני לפנייהם בבית המדרש.

אמר להם: מה אני לבא בקהל?

אמר לו רבן גמליאל: אסור אתה לבא בקהל.

אמר לו רבי יהושע: מותר אתה לבא בקהל.

אמר לו רבן גמליאל: והלא כבר נאמר: (דברים כ"ג) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'!

אמר לו רבי יהושע: וכי עמוני ומואבי במקומן הן יושבין?

כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות,

שנאמר: (ישעיהו י') "ואסיר גבלות עמים ועתודותיהם שושתי ואוריד כאביר

יושבים" -

וכל דפריש מרובא פריש!

אמר לו רבן גמליאל: והלא כבר נאמר: (ירמיהו מ"ט) "ואחרי כן אשיב את שבות בני עמוני נאם ה' -

וכבר שבו!

אמר לו רבי יהושע: והלא כבר נאמר: (עמוס ט') "ושבתי את שבות עמי ישראל" -

ועדיין לא שבו!

מיד התיירוהו לבא בקהל.

אמר רבן גמליאל: הואיל והכי הוה, איזיל ואפייסיה לרבי יהושע.

כי מטא לביתיה, חזינהו לאשיתא דביתיה דמשחרן.

אמר לו: מכותלי ביתך אתה ניכר שפחמי אתה.

אמר לו:

אוי לו לדור שאתה פרנסו,

שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים,

במה הם מתפרנסים

ובמה הם נזונים.

אמר לו: נענית לך - מחול לי!

לא אשגח ביה.

עשה בשביל כבוד אבא!

פייס.

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

אמרו: מאן ניזיל ולימא להו לרבנן?
 אמר להו ההוא כובס: אנא אזילנא.
 שלח להו רבי יהושע לבי מדרשא:
 מאן דלביש מדא ילבש מדא,
 ומאן דלא לביש מדא,
 יימר ליה למאן דלביש מדא:
 שלח מדך ואנא אלבשיה?!
 אמר להו רבי עקיבא לרבנן: טרוקו גלי, דלא ליתו עבדי דרבן גמליאל ולצערו לרבנן.

אמר רבי יהושע: מוטב דאיקום ואיזיל אנא לגבייהו.
 אתא, טרף אבבא.
 אמר להו:
 מזה בן מזה יזה,
 ושאינו לא מזה ולא בן מזה,
 יאמר למזה בן מזה:
 מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה?
 אמר לו רבי עקיבא: רבי יהושע, נתפייסת! כלום עשינו אלא בשביל כבודך! למחר, אני ואתה נשכים לפתחו.

אמרי:
 היכי נעביד?
 נעבריה?
 גמירי: מעלין בקדש ואין מורדין!
 נדרוש מר חדא שבתא ומר חדא שבתא?
 אתי לקנאווי!
 אלא: לדרוש רבן גמליאל תלתא שבת, ורבי אלעזר בן עזריה חדא שבתא.
 והיינו דאמר מר: שבת של מי היתה? של רבי אלעזר בן עזריה היתה.

ואותו תלמיד - רבי שמעון בן יוחאי הוה.

THE IMPEACHMENT OF RABBAN GAMLIEL

קידושין לב:

אמר רב אשי:

אפילו למ"ד הרב שמחל על כבודו - כבודו מחול,
נשיא שמחל על כבודו - אין כבודו מחול.

מיתיבי:

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק
שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל,
והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם.
נתן הכוס לר' אליעזר, ולא נטלו;
נתנו לר' יהושע, וקיבלו.
אמר לו רבי אליעזר:

מה זה, יהושע, אנו יושבין ורבן גמליאל עומד ומשקה עלינו?

אמר ליה:

מצינו גדול ממנו ששמש!
אברהם גדול הדור היה,
וכתוב בו "והוא עומד עליהם"?!
ושמא תאמרו: כמלאכי השרת נדמו לו -
לא נדמו לו אלא לערביים.

ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?!

אמר להם רבי צדוק:

עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות?
הקב"ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה,
ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד,
ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו?

אלא אי איתמר הכי איתמר:

אמר רב אשי:

אפילו למ"ד נשיא שמחל על כבודו מחול,
מלך שמחל על כבודו - אין כבודו מחול,
שנאמר "שום תשים עליך מלך" - שתהא אימתו עליך.

תלמוד בבלי מסכת הוריות דף י עמוד א

כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא.

בהדי דר' גמליאל הוה פיתא; בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא.

שלים פיתיה דר' גמליאל - סמך אסולתיה דרבי יהושע.

אמר ליה: מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי, דאיתית סולתא?

אמר ליה: כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים], ואמרתי: שמא יעלה ויתעה [אותנו].

אמר ליה: כל כך בידך ואתה עולה בספינה?!

א"ל: עד שאתה תמה עלי, תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה, רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא, שיודעין
לשער כמה טפות יש בים, ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש!

נתן דעתו להושיבם בראש.

כשעלה, שלח להם, ולא באו; חזר ושלח, ובאו.

אמר להם: כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם,

שנאמר: (מלכים א' יב) "וידברו אליו לאמר: אם היום תהיה עבד לעם הזה."